

MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLARIN ULUSLARARASI DEĞERLEME STANDARTLARI İLE ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLARI AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI*

Makale Bilgileri

Geliş Tarihi : 21.11.2024
Kabul Tarihi : 09.04.2025
Türü : Araştırma Makalesi
DOI Numarası : 10.55322/mbbakis.1589251

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet AKBAŞ**
Prof. Dr. Yıldız AYANOĞLU***

Bibliyografik Bilgiler

Akbaş, A., & Ayanoglu, Y. (2025). "Maddi Olmayan Duran Varlıkların Uluslararası Değerleme Standartları İle Uluslararası Muhasebe Standartları Açısından Karşılaştırılması" *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi* (Yıl: 2025, Sayı : 75, Sayfa : 77-102) <https://doi.org/10.55322/mbbakis.1589251>

ÖZ

Günümüzde teknolojinin gelişmesi ile birlikte işletmelerin piyasa değerinin belirlenmesinde ve maddi olmayan duran varlık kalemlerinin değerlemesinde uluslararası standartlar giderek daha önemli hale gelmiştir. Bu bağlamda, Uluslararası Değerleme Standartları (UDS) ile Uluslararası Muhasebe/Finansal Raporlama Standartları (UMS/UFRS) kritik bir rol oynamaktadır. Her iki standart da varlıkların değerlemesine yönelik düzenlemeler içerirken, bu çalışmada maddi olmayan duran varlıkların değerlemesi ve raporlanması konuları karşılaştırmalı olarak ele alınmış, bu iki farklı standart kapsamında değerlendirme açısından benzerlikler ve farklılıklar ortaya konmaya çalışılmıştır. Elde edilen bulgular incelendiğinde, değerlendirme yaklaşımları, raporlama şekilleri ve kullanıcı grupları açısından önemli farklılıklar bulunmakla birlikte her iki standart da maddi olmayan varlıkların gerçeğe uygun ve

* Bu çalışma, Ankara Hacı Bayramı Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nde tamamlanmış olan "Maddi Olmayan Duran Varlıkların Uluslararası Değerleme Standartları ile Uluslararası Muhasebe Standartları Açısından Karşılaştırılması ve Bist Üzerine Bir Araştırma" başlıklı yayınlanmamış yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Sorumlu Yazar, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İ.İ.B.F., İşletme Bölümü, Merkez, Rize, 53100, TÜRKİYE, ahmet.akbas@erdogan.edu.tr, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1947-8181>

*** Hacı Bayram Veli Üniversitesi İ.İ.B.F., İşletme Bölümü, Yenimahalle, Ankara, 06500, TÜRKİYE. E-posta: yildiz.ayanoglu@hbv.edu.tr, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1024-2105>

ihtiyaca yönelik bir biçimde sunulmasını amaçlamaktadır. Bu durum, işletmelerin finansal durumlarını şeffaf ve uluslararası standartlara uygun bir şekilde yansıtmaya ihtiyacını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Maddi Olmayan Duran Varlıklar, Uluslararası Değerleme Standartları, Uluslararası Muhasebe Standartları

Jel Kodu: M40, M41

COMPARISON OF INTANGIBLE ASSETS IN TERMS OF INTERNATIONAL VALUATION STANDARDS AND INTERNATIONAL ACCOUNTING STANDARDS

ABSTRACT

Today, with the advancement of technology, international standards have become increasingly important in determining the market value of enterprises and valuing intangible asset items. In this context, International Valuation Standards (IVS) and International Accounting/Financial Reporting Standards (IAS/IFRS) play a critical role. While both standards contain regulations on the valuation of assets, this study comparatively examines the valuation and reporting of intangible assets, aiming to reveal the similarities and differences in valuation under these two different standards. The analysis of the findings shows that, although there are significant differences in valuation approaches, reporting formats, and user groups, both standards strive to present intangible assets fairly and appropriately. This highlights the importance for businesses to reflect their financial position transparently and in compliance with international standards.

Keywords: Intangible Assets, International Valuation Standards, International Accounting Standards

Jel Code: M40, M41

1. GİRİŞ

Finansal sınırların kalkması ile Uluslararası Değerleme Standartları (UDS) ve Uluslararası Muhasebe/Finansal Raporlama Standartları (UMS/UFRS), işletmelerin finansal tablolarının sunumunda tutarlılığın, şeffaflığın ve karşılaştırılabilirliğin sağlanmasında önemli rol oynamaktadır. UDS'ler finansal raporlarda yer alan hesap kalemlerinin ölçülmesi, birleşmeler ve satın almalar gibi belli amaçlar doğrultusunda işletmelerin varlıklarını, yükümlülüklerini ve firma değerinin ölçümü için bir çerçeve sağlamaktadır. Diğer taraftan Uluslararası Muhasebe Standartları ise firmaların finansal raporlarının kalitesini artırmak, gerçeğe ve ihtiyaca uygun sunum yaparak, bu tabloların anlaşılabilirliğini ve karşılaştırılabilirliğini artırmak için belli ilkeler koyarak tüm dünyada muhasebe uygulamalarını uyumlu hale getirmeyi hedeflemektedir.

UMS/UFRS'nin yayımlanmasında en önemli paydaşlardan biri olan Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB), finansal tabloların anlaşılabilir, kolay uygulanabilir, kendi içinde tutarlı ve kaliteli standartlar geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda finansal tablolarda yer alan kalemlerin değerlemesinin önemi gittikçe artmaktadır. Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS) ve Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) olarak Türkçe'ye çevrilen Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) ve Uluslararası Muhasebe Standartları (UMS), Türkiye'nin de içinde bulunduğu birçok ülke tarafından benimsenmiş, yasal mevzuatlar kapsamında zorunlu kılınmış ve küresel bir trend haline gelmiştir. Finansal tabloların sunumunda ve değerlemesinde oluşturulmaya çalışılan bu ortak dil, büyük şirketlerin uluslararası faaliyetlerini kolaylaştırması, piyasada verimliliğin ve güvenin artırılması açısından hayati öneme sahip olmuştur. Bu bağlamda değerleme standartları ve muhasebe standartlarının geliştirilmesi ve farklı ülkelerde benimsenmesi, sermaye piyasalarına olan güveni artırmada, yatırım kararlarının alınmasını kolaylaştırmada, ülkelerin ekonomik gelişimi ve büyümesinde kolaylık sağlamaktadır. İşletmeler, bu standartlara bağlı kalarak finansal tabloların kalitesini ve güvenilirliğini artırarak, daha şeffaf ve daha güçlü bir şekilde finansal sisteme katkıda bulunabilirler.

Güçlü finansal sistemin oluşturulmasında önemli bir yeri olan değerleme konusu, teknolojik gelişmelere bağlı olarak araştırmacılar, yatırımcılar ve değerleme uzmanları gibi birçok farklı paydaşın ilgi odağı olmaya başlamıştır. Finansal sınırların kalkması ile şirketlerin çok farklı ülkelerde faaliyetler yürütmesi, finansal raporlamada gerçeğe uygun sunumun yapılmasını daha önemli kılmıştır. Ayrıca, küresel finansal sistemin etkin ve verimli işleyişinin ekonomik büyüme ve refah üzerinde belirgin bir etkisi bulunmaktadır (GEZER & Kılıç, 2020). Dolayısıyla, küreselleşen dünyada finansal raporlamanın kalitesi, bu dinamiklerin etkisiyle daha da fazla önem kazanmaktadır (Durak & Gürel, 2014). Bu bağlamda özellikle günümüzde maddi olmayan duran varlık kalemlerindeki tutarların, şirket değerinin belirlenmesinde önemli bir yere sahip olması, bu varlıkların değerinin doğru değerlemesini bir zorunluluk haline getirmiştir.

Bu çalışmada, Uluslararası Değerleme Standartları ve Türkiye Muhasebe Standartları kapsamında maddi olmayan duran varlıkların karşılaştırılması amaçlanmıştır. Bu bağlamda, Uluslararası Değerleme Standartları ve Türkiye Muhasebe Standartları açısından maddi olmayan duran varlıklar açıklanmış, iki standart arasındaki farklılıklar ortaya konmaya çalışılmıştır.

Çalışma dört farklı bölümden oluşmaktadır. Giriş ve literatür bölümünde çalışmanın amacına ve literatürüne yer verilmiş, üçüncü bölümde Uluslararası Değerleme Standartları kısaca özetlenmiştir. Ayrıca maddi olmayan duran varlıklar hem değerleme standartlarına göre hem de raporlama standartlarına göre açıklanmış, bu iki farklı standart arasındaki maddi olmayan duran varlıklara ilişkin benzerlikler ve farklılıklar ortaya konmaya çalışılmıştır. Son bölümde ise çalışmanın sonuçları açıklanmıştır.

2. LİTERATÜR

Maddi olmayan duran varlıklar, teknolojik gelişmelere bağlı olarak günümüzde firma değerlemesinde önemli bir yer tutmaktadır. Bu bağlamda, bu varlıkların değerlemesi ve muhasebeleştirilmesi literatürde tartışmalı bir konudur. Literatür incelendiğinde, varlık değerlemesi üzerine çok sayıda çalışma bulunduğu görülmektedir.

Mevcut çalışmalar incelendiğinde, uluslararası değerleme standartları kapsamında araştırmaların genellikle gayrimenkul değerlemesine odaklandığı (Ayan, 2010; Demir ve Metin, 2018; Kocabıyık ve Öktem, 2021), maddi olmayan duran varlıkların değerlemesine yönelik çalışmaların ise daha çok bu varlıkların muhasebeleştirilmesi ve raporlanması üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Uluslararası değerleme standartları bağlamında maddi olmayan duran varlıkların incelenmesi ise Türkiye’de sınırlı kalmıştır. İlgili literatür çalışmalarına aşağıda yer verilmiştir.

Perek (2007), 2004 yılında yayınlanan TMS 38 standardında yapılan değişikliklerin maddi olmayan duran varlıklar üzerindeki etkisini ortaya koymaya çalışmıştır. Çalışmada işletme birleşmeleri aracılığıyla elde edilen maddi olmayan duran varlıkların Uluslararası Değerleme Standartları (UDS) ve Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) kapsamında nasıl muhasebeleştirileceği ele alınmıştır. Ayrıca 1980’li yıllarda İngiltere’de şirket birleşmeleri sonucunda ortaya çıkan marka değerinin ayrı bir varlık olarak değerlendirilmesi de çalışmada incelenmiş, farklı değerleme yöntemleri kullanılarak maddi olmayan duran varlığın değeri karşılaştırılmıştır. Benzer olarak Deran & Savaş (2013) ise, maddi olmayan duran varlıkların değerlemesi ve raporlanmasını ele aldığı çalışmasında, Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği (MSUGT), Vergi Usul Kanunu (VUK) ve TMS 38 standartları arasındaki farklar incelenmiştir.

Çağlayansudur ve Karğın (2021), patentlerin TMS 38 Maddi Olmayan Duran Varlıklar Standardı çerçevesinde nasıl muhasebeleştirileceğini incelemiştir. Bu varlıkların bir örnek olay aracılığıyla değerlendirildiği çalışmalarında, nasıl muhasebeleştirileceği ve değerlendirileceği konusunu ele almışlardır. Elde edilen sonuçlara göre, modern değerleme yaklaşımlarının geleneksel yöntemlere kıyasla daha tutarlı sonuçlar verdiğini tespit etmişlerdir. Haberal (2022) ise, marka değerlemesinin önemini ele alan çalışmasında, TMS 38 kapsamında markaların nasıl muhasebeleştirileceğini ve finansal raporlara nasıl yansıtılması gerektiğini incelemiştir.

Bu çalışmalara paralel olarak Özaydın (2022) ise, TMS 38 standardı kapsamında maddi olmayan duran varlıkların muhasebeleştirilmesi sürecini incelemiştir. Dijitalleşmenin artışıyla birlikte maddi olmayan varlıkların işletmeler için daha kritik hale geldiğini belirten çalışma, patent, yazılım, müşteri ağları ve marka gibi unsurların muhasebeleştirme süreçlerini ayrıntılı bir şekilde incelemektedir.

Yukarıdaki çalışmalar incelendiğinde, maddi olmayan duran varlıkların TMS 38 çerçevesinde değerlendirilmesi ve muhasebeleştirilmesine odaklanıldığı görülmektedir. Buna ek olarak, değerlendirme standartları kapsamında da maddi olmayan duran varlıkların ele alındığı görülmektedir.

Atalay ve Gökten (2018), maddi olmayan duran varlıkların TMS 38 kapsamında değerlemesini ve raporlanmasını eleştirel bir şekilde ele almıştır. Çalışmada, Sir David Tweedie ve Mazars Küresel Denetim Lideri David Herbinet tarafından UMS 38’e yapılan eleştirilen vurgulanmış, gerçeğe uygun değerlendirme yöntemlerinin eksikliği dile getirilerek mevcut standartların etkinliği sorgulanmıştır.

Türkcan (2018), 2017 itibarıyla uygulanmaya başlanan Uluslararası Değerleme Standartları (IVS) kapsamında etik ilkeleri ele almış, Uluslararası Denetim Standartları (ISA) ile karşılaştırmalı bir analiz yapmıştır. Çalışmanın sonucuna göre, değerlendirme standartlarının denetim standartlarıyla büyük ölçüde paralellik gösterdiği ancak bağımsızlık ve tarafsızlık ilkelerinin vurgulandığı belirtilmiştir.

Yücel (2023), maddi olmayan duran varlıkların değerleme hükümlerini Türkiye Muhasebe Standartları (TMS 38), BOBİ-FRS (Büyük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler için Finansal Raporlama Standartları), KÜMİ-FRS (Küçük ve Mikro İşletmeler için Finansal Raporlama Standartları) ve Uluslararası Değerleme Standartları (IVS 210) kapsamında karşılaştırmıştır. Çalışma, maliyet esaslı yaklaşımlar ile gerçeğe uygun değer tespitine yönelik farklılıkları analiz etmiştir. Çalışmanın sonucuna göre, TMS38, BOBİ FRS Bölüm 14 ve KÜMİ FRS Bölüm 12 arasında farklılıkların olduğu, UDS 210’da ise değerleme hükümlerinin olmadığı, sadece değerleyiciler için yardımcı olabilecek esasların olduğu tespit edilmiştir.

Literatür incelendiğinde, yapılan çalışmaların daha çok muhasebeleştirme ve raporlama üzerine odaklanıldığı, ayrıca uluslararası değerleme standartları kapsamında incelenen maddi olmayan duran varlıklar üzerine yapılan çalışmaların kısıtlı kaldığı görülmektedir. Oysa maddi olmayan duran varlıkların değerlemesi firmalar ve finansal tablo kullanıcıları için büyük önem taşımaktadır. Şirketler, bu varlıkları etkin ve verimli bir şekilde değerleyerek finansal tabloların gerçeğe uygun sunumunu sağlamakta ve yatırımcı güvenini artırmaktadır. Bu bağlamda, UDS 2025 yeni sürümünün Uluslararası Muhasebe Standartları ile detaylı bir şekilde karşılaştırılması hem akademik hem de pratik açıdan önemli bir boşluğu doldurarak literatüre katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

3. ULUSLARARASI DEĞERLEME STANDARTLARI AÇISINDAN MADDİ OLMAYAN VARLIKLAR

Bağımsız ve kâr amacı gütmeyen bir kuruluş olan Uluslararası Değerleme Standartları Konseyi (IVCS), değerleme kalitesini artırmayı amaç edinmiş, değerleme konusunda standartlar yayımlayan bir kuruluştur. Kuruluşun temel amacı, varlık veya yükümlülüklerin değerlemelerinde uluslararası geçerliliği olan standartları oluşturarak, sermaye piyasalarında güven oluşturmaktır.

3.1. Uluslararası değerleme standartlarının tarihsel gelişimi

Uluslararası Değerleme Standartları Komitesi (IVSC), 1981 yılında Londra’da büyük ekonomilerin önde gelen gayrimenkul değerleme enstitüleri tarafından Uluslararası Varlıkları Değerleme Standartları Komitesi (TIAVSC- The International Assets Valuation Standards Committee) adıyla kurulmuştur. 1994 yılında, IVSC adını alan kuruluş; tesis ve ekipman, madenler, maddi olmayan varlıklar ve işletmeler de dahil olmak üzere değerleme uzmanları için birçok varlık türünün standartlarını oluşturarak faaliyet alanını genişletmiştir. Yüzden fazla ülkenin destek verdiği komite, varlıkların ve yükümlülüklerin değerlemesinde tek bir uluslararası standardın oluşturulması için faaliyetlerini yürütmektedir (IVS, 2007, s. 1).

Nisan 2007’de olağanüstü genel kurul toplantısında, üyelerin oybirliğiyle IVSC’nin geniş tabanlı bir üye konseyi ile yeniden yapılandırılmasına yönelik teklif kabul edilmiş, Uluslararası Değerleme Standartları Komitesi adı, Uluslararası Değerleme Standartları Konseyi olarak değiştirilmiştir. Oluşturulan konsey hem özerk hem de bağımsız değerleme uzmanlarından oluşan bir Standartlar Kurulu’nu atamıştır. Kurul tarafından UDS’lerin 8’inci baskısı Temmuz 2007’de yayımlanmıştır (IVS, 2007, s.1).

Dört yıl sonra Temmuz 2011 yılında IVCS UDS’leri geniş çaplı bir değişiklik ile güncelleyerek, kullanıma sunmuştur. Yapılan değişiklikte, varlıkların değerleme alanı genişletilmiş, bazı uygulanamayan durumlar hariç, yükümlülükleri de kapsadığı ifade edilmiştir. Bu standartlar, IASB tarafından kabul görmese de

finansal raporlarda yer alan kalemlerin ve işletmelerin değerlemesinde önemli bir yer teşkil etmektedir (Teraman, 2015, s. 44).

2013 yılında, 2011 yılında yayımlanan sürümde küçük düzeltmeler yapılarak, 1 Ocak 2014 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere değerlendirme standartları güncellenmiştir. Uluslararası Değerleme Standartları Konseyi, UDS'lerin 31 Ocak 2022'de yürürlüğe giren sürümünü 2021 yılında yayımlamıştır. Bu sürüm, değerlendirme kuruluşları, muhasebe firmaları ile değerlendirme işi yapan profesyonellerin 18 ay boyunca tavsiye ve yönlendirilmeleri ile UDS'lere daha fazla derinlik ve netlik kazandırmıştır. Bu sürümde yapılan değişiklikler aşağıdaki gibi özetlenebilir (API, 2021):

- Değerleme uzmanları bir değerlendirme raporu hazırlarken UDS'lerin hangi sürümünü kullandığını açıkça belirtmelidir.
- Maddi olmayan duran varlıkların bir parçası olarak UDS 230 Envanter standardına yeni bir bölüm eklenmiştir.
- Giriş bölümünde, değerlendirme standartları temel ilkeleri güncellenmiştir.
- UDS "tanımlar" kısmında, yeni terimler ve ek açıklamalar sağlayacak şekilde güncellenmiştir.
- UDS 104 Değer Esasları bölümüne "değer tahsisi" konusuna yeni bir bölüm eklenmiştir.
- UDS 200 İşletmeler ve İşletmedeki Paylar bölümü, işletmenin ve ticari çıkarların nelerden oluştuğuna ilişkin daha fazla açıklama sağlayacak şekilde revize edilmiştir.
- UDS 400 Taşınmaz Mülkiyet Hakları bölümünde ise tarım ve arazi değerlemesini içerdiğine ve kayıtsız ve kamuya ait arazilerin değerlemesini de dahil ettiğine ilişkin ek açıklama sağlamak üzere güncelleme yapılmıştır.

UDS'lerin son baskısı ise Ocak 2024 tarihinde, 31 Ocak 2025'ten itibaren geçerli olmak üzere yayımlanmıştır. Uluslararası Değerleme Standartları Konseyi (IVSC) tarafından geliştirilen ve günümüzde 100'den fazla ülkedeki profesyoneller tarafından kullanılan bu standartlar, değerlemenin kalitesini, karşılaştırılabilirliğini ve şeffaflığını artırmada önemli bir rol oynamaktadır. IVSC tarafından düzenli olarak güncellenen UDS'lerin son sürümünde, "Veriler ve Girdiler", "Belgelendirme ve Finansal Araçlar" hakkında yeni bölümler eklenmiştir. Önemli bir güncelleme olan en son sürümün genel standartlar bölümü, modern değerlendirme sürecinin yanı sıra değerlemelerin hazırlanmasında, gözden geçirilmesinde ve kullanılmasında yer alan birçok katılımcıya doğru bir şekilde sunulacak şekilde yeniden düzenlenmiştir (IVS, 2024, ss. 4-6). Bu son sürümde yapılan değişiklikler aşağıda özetlenmiştir:

- Güncellenen UDS'ler, tüm varlık ve yükümlülük kalemlerinin değerlendirme süreçlerinde ayrıntılara yer veren ve riski minimize eden yeni tek tip bir çerçeve sunmaktadır.
- En son standartlar, zorunlu ve ihtiyari değerlendirme gerekliliklerine ilişkin netliği artırmaktadır.

- Değerleme süreçlerinde veri kalitesi ve seçiminin önemini vurgulayan UDS 104: Data ve Veri Girişleri’ adlı yeni bir bölüm eklenmiştir.
- UDS’lerin uyumluluğu için model seçimi ve mesleki muhakeme gerekliliğine ilişkin yeni kılavuz yayımlanmıştır.
- Ulusal standartlar ve yönetmelikler doğrultusunda kapsamlı kayıt tutma için güncellenmiş gerekliliklere yer verilmiştir.
- Özel bir ek ile değerlemelerde çevresel, sosyal ve yönetim (ESG) faktörlerinin genişletilmiş şekilde dikkate alınmasına karar verilmiştir.

UDS’lerin Türkiye’deki gelişimi incelendiğinde, 2007 yılında Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) tarafından değerlendirme standartlarının çevirisi olarak, Seri:VIII, 45 nolu “Sermaye Piyasasında Uluslararası Değerleme Standartları Hakkında Tebliğ” başlığı ile yayımlanmıştır¹. 1 Şubat 2017 tarihinde Seri:VIII, 45 nolu Tebliğ, “Sermaye Piyasasında Değerleme Standartları Hakkında Tebliğ (III-62.1)” başlığı ile yayımdan kaldırılmış, değerlendirme standartlarının yeni versiyonu yayımlanmıştır². İlgili tebliğ, SPK mevzuatı kapsamında yapılan değerlendirme faaliyetlerinde, Türkiye Değerleme Uzmanları Birliği ve Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği tarafından yayımlanan UDS’lerin uyulmasını zorunlu kılmıştır. 2017 yılından itibaren, yeni sürümleri yayımlanan UDS’lerin güncellenmiş halleri Türkiye’de yayımlanmamıştır. Bu bağlamda değerlendirme standartlarında 2022 ve 2025 yıllarına ilişkin yapılan güncellemelerin dikkate alınarak, yeniden gözden geçirilmesi, Türkiye’de faaliyet gösteren işletmelerin gerçek finansal durumunun ortaya konması açısından önem arz etmektedir.

1 6 Mart 2006 tarih ve 26100 sayılı Resmî Gazete ’de yayımlanmıştır.

2 01 Şubat 2017 tarih ve 29966 sayılı Resmî Gazete ’de yayımlanmıştır.

2017 yılında yayımlanan III-62.1 sayılı Tebliğ kapsamında uluslararası değerleme standartlarının yapısı Şekil 1’de sunulmuştur.

Giriş

- Giriş
- Tanımlar

Genel Standartlar

- UDS 101 İşin Kapsamı
- UDS 102 İncelemeler ve Uyum
- UDS 103 Raporlama
- UDS 104 Değer Esasları
- UDS 105 Değerleme Yaklaşımları ve Yöntemleri

Varlık Standartları

- UDS 200 İşletmeler ve İşletmedeki Paylar
- UDS 210 Maddi Olmayan Varlıklar
- UDS 300 Tesis ve Ekipman
- UDS 400 Taşınmaz Mülkiyet Hakları
- UDS 410 Geliştirme Amaçlı Mülk
- UDS 500 Finansal Araçlar

Şekil 1. Uluslararası değerleme standartları 2017 Sürümü

Kaynak: Yazarın kendi çalışması (2025)

3.2. Uluslararası değerleme standartlarının amacı

Uluslararası Değerleme Standartları Kurulu (IVSB), gayrimenkul, finans ve muhasebe dahil olmak üzere çeşitli sektörlerde faaliyet gösteren değerleme uygulamalarına yönelik uluslararası standartların belirlenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu standartlar, değerleme süreçlerinde tutarlılığın, şeffaflığın ve karşılaştırılabilirliğin sağlanması açısından oldukça önemlidir.

Kurulun oluşturmaya çalıştığı uluslararası standartlar, küresel emlak piyasasının, konut, ticari ve tarımsal mülkler gibi çeşitli mülk türlerinin, işletmenin maddi olmayan duran varlıklarının ve kendi piyasa değerinin doğru bir şekilde değerlemesinde bir çerçeve sağlar (Dangana ve Udoekanam, 2024).

Edge (2001), uluslararası değerleme standartlarının uygulamaya konulması ve benimsenmesine yönelik amaçları şu şekilde sıralamıştır:

- Hükümetlerin, hesap verebilirlik, performansın ölçümü ve mali şeffaflık amacıyla kamuya ait varlıkların değerlemesi gerekliliği,
- Devlet kamu iktisadi teşebbüslerinin özelleştirilmesine yönelik eğilim,
- Uluslararası muhasebe standartlarının geliştirilmesi,
- Gayrimenkul değerlemesinde yeterli deneyim ve derinliğe sahip olmayan gelişmekte olan ekonomiler,
- Dünya ticaret uygulamalarını dengelemek için tasarlanmış dünya ticaret anlaşmaları,
- Gerçeğe uygun değer muhasebesi modeline doğru geçiş,
- Muhasebe ve diğer mesleki uygulamaların uyumlaştırılmasına yönelik çalışan Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı'nın faaliyetleri,
- Gayrimenkul, portföy ve şirket yönetimi performansının ölçümüne katkıda bulunmak için hem yatırım amaçlı gayrimenkullerin hem de sahibi tarafından kullanılan gayrimenkullerin performans ölçümüne duyulan ihtiyaç olarak ifade etmiştir.

Türkiye’de UDS’lerin uygulanması ile hazırlanan değerleme raporlarının uluslararası boyutta kabul edilebilirliğinin artırılması, kurumsal bir gayrimenkul finansman sisteminin oluşturulması ve gayrimenkullerin değerlerinin gerçeğe uygun biçimde takdir edilmesi ve aynı zamanda değerinin belirlenmesi zor olan maddi olmayan duran varlıkların değerinin ölçülmesi amaçlanmaktadır. Böylece varlık sahiplerinin ortaklık pay değerlerinin de sağlıklı bir şekilde tespit edilmesi ön görülmektedir (SPK, 2017).

Sonuç olarak UDS’ler varlıkların, yükümlülüklerin ve şirketlerin piyasa değeri için standartlaştırılmış bir çerçeve sunarak küresel çapta kritik bir role sahiptirler. Ayrıca finansal tablolarda gerçeğe ve ihtiyaca uygun sunuma katkı sağlamasından dolayı, değerleme standartları UMS/UFRS bağlamında da dikkate alınmaktadır.

3.3. Uluslararası değerleme standartlarının yapısı

Uluslararası finansal sistemin temel parçalarından biri olan UDS’ler ile şeffaf, tutarlı ve dünya çapında kabul gören standartlar sayesinde değerleme sürecinde ve elde edilen sonuçta güveni oluşturmayı amaçlamaktadır.

Finansal piyasalarda, muhasebeleştirme veya diğer işlemlerde kullanılan değerlemeler, finansal tablo kalemlerinin ölçümünde, mevzuata uygunluğun sağlanmasında ve işletmenin piyasa değerinin belirlenmesinde kullanılır. Bu standartların amacı, değerleme uygulamalarına yüksek düzeyde kamu güvenini sağlamak ve bu güveni sürdürülebilir kılmaktır. Böylece hem sürece dahil olan taraflar hem de süreci denetleyenler için geçerli olan uluslararası gereklikler belirlenir. Bu gereklikler, yasal yargı yetkisine sahip bir kuruluş tarafından zorunlu kılınabilir ya da değerleme meslek kuruluşu veya değerlemeyi talep eden taraf ile bir değerleme uzmanı arasındaki anlaşma ile gönüllü olarak benimsenebilir (IVS, 2024, s. 5).

IVSC tarafından, Şubat 2024 tarihinde yayımlanan UDS’lerin son sürümünün yapısı, tüm değerlemelerde geçerli olan “Genel Standartlar” ve belirli değerlendirme disiplinleriyle ilgili “Varlık Standartları”ndan oluşur. Ayrıca UDS’lerin bir parçası olarak kabul edilen “Ekler”, belirli kavramlar için ek bilgiler sağlarken, “Tanımlar” bölümünde UDS’lerde yer alan terimlerin tanımları yer almaktadır. Bu açıdan, standartların yapısı iki temel olmak üzere, dört farklı bölümden oluşmaktadır. Çalışmada, son sürüm olan 2024 yılında yayımlanan UDS’ler dikkate alınmış, Tablo 1’de de bu standartların yapısına yer verilmiştir.

Tablo 1: Uluslararası Değerleme Standartları (2024 Sürümü)

Genel Standartlar	Varlık Standartları
UDS 100 Değerleme Çerçevesi	UDS 200 İşletmeler ve İşletmedeki Paylar
UDS 101 İşin Kapsamı	UDS 210 Maddi Olmayan Duran Varlıklar
UDS 102 Değer Esasları – Ekler: UDS-Tanımlanmış Değer Esasları, Diğer Değer Esasları	UDS 220 Finansal Olmayan Yükümlülükler
UDS 103 Değerleme Yaklaşımları Ekler: Değerleme Metodu	UDS 230 Stoklar
UDS 104 Veriler ve Girdiler Ekler: Çevresel, Sosyal ve Yönetişim Hususları	UDS 300 Tesis, Ekipman ve Altyapı
UDS 105 Değerleme Modelleri	UDS 400 Taşınmaz Mülkiyet Hakları
UDS 106 Belgelendirme ve Raporlama	UDS 410 Geliştirme Amaçlı Mülkler
	UDS 500 Finansal Araçlar

Kaynak: Yazarın kendi çalışması (2025).

Türkiye’de 2017 yılında yayımlanan Uluslararası Değerleme Standartları, bu tarihten itibaren yayımlanan güncellemeleri içermemektedir. Bu bağlamda çalışmada son sürüm dikkate alınmış, 2017 yılından itibaren yayımlanan, 2020, 2022 ve 2024 tarihlerinde yayımlanan UDS’lerin yapısındaki değişiklikler Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2: Değişiklikler Tablosu

Uluslararası Değerleme Standartlarındaki Temel Değişiklikler 2017 Sürümü	2020 Sürümü	2022 Sürümü	2024 Sürümü
Giriş	Giriş	Giriş	Önsöz
-	Tanımlar	Tanımlar	Tanımlar
Önsöz	-	-	-
Kavramsal Çerçeve	Kavramsal Çerçeve	Kavramsal Çerçeve	UDS 100 Değerleme Çerçevesi
UDS 101 İşin Kapsamı	UDS 101 İşin Kapsamı	UDS 101 İşin Kapsamı	UDS 101 İşin Kapsamı
UDS 102 Soruşturmalar ve Uyum	UDS 102 Soruşturmalar ve Uyum	UDS 102 Soruşturmalar ve Uyum	UDS 102 Değer Esasları
UDS 103 Raporlama	UDS 103 Raporlama	UDS 103 Raporlama	UDS 103 Değerleme Yaklaşımları
UDS 104 Değer Esasları	UDS 104 Değer Esasları	UDS 104 Değer Esasları	UDS 104 Veri ve Girdiler
UDS 105 Değerleme Yaklaşımları ve Yöntemleri	UDS 105 Değerleme Yaklaşımları ve Yöntemleri	UDS 105 Değerleme Yaklaşımları ve Yöntemleri	UDS 105 Değerleme Modelleri
-	-	-	UDS106 Belgelendirme ve Raporlama
UDS 200 İşletmeler ve İşletmedeki Paylar	UDS 200 İşletmeler ve İşletmedeki Paylar	UDS 200 İşletmeler ve İşletmedeki Paylar	UDS 200 İşletmeler ve İşletmedeki Paylar
UDS 210 Maddi Olmayan Duran Varlıklar	UDS 210 Maddi Olmayan Duran Varlıklar	UDS 210 Maddi Olmayan Duran Varlıklar	UDS 210 Maddi Olmayan Duran Varlıklar
-	UDS 220 Finansal Olmayan Yükümlülükler	UDS 220 Finansal Olmayan Yükümlülükler	UDS 220 Finansal Olmayan Yükümlülükler
-	-	UDS 230 Stoklar	UDS 230 Stoklar
UDS 300 Tesis ve Ekipman	UDS 300 Tesis ve Ekipman	UDS 300 Tesis ve Ekipman	UDS 300 Tesis, Ekipman ve Altyapı
UDS 400 Taşınmaz Mülkiyet Hakları	UDS 400 Taşınmaz Mülkiyet Hakları	UDS 400 Taşınmaz Mülkiyet Hakları	UDS 400 Taşınmaz Mülkiyet Hakları
UDS 410 Geliştirme Amaçlı Gayrimenkul	UDS 410 Geliştirme Amaçlı Gayrimenkul	UDS 410 Geliştirme Amaçlı Gayrimenkul	UDS 410 Geliştirme Amaçlı Gayrimenkul
UDS 500 Finansal Araçlar	UDS 500 Finansal Araçlar	UDS 500 Finansal Araçlar	UDS500 Finansal Araçlar

Kaynak: Yazarın kendi çalışması (2025).

Tablo 2’den de görüleceği üzere 2017 yılından itibaren UDS sürümlerindeki değişiklikler süreklilik arz etmektedir. 2020 yılında yayımlanan sürümde, UDS 220 Finansal Olmayan Yükümlülükler standardı eklenmiştir. 2022 sürümünde ise UDS 230 Stoklar standardı eklenmiştir. 2024 yılında yayımlanan sürüm incelendiğinde ise genel standartlarda yapısal bazı değişiklikler yapılmıştır. Genel standartlar içinde UDS 101 İşin Kapsamı standardı hariç, diğer tüm standartların isimlerinin değiştiği, kavramsal

çerçevenin bir standart olarak dahil edildiği ve son olarak UDS 106 Belgelendirme ve Raporlama standardının eklendiği görülmektedir.

3.3.2. UDS 210 Maddi olmayan varlıklar

Özellikle gelişmiş ülkelerde işletmelerin piyasa değeri ile defter değeri arasındaki farkın giderek artması, maddi olmayan varlıkların aktifleştirilmesini önemli ölçüde etkilemektedir (Aboody ve Lev, 1998). Ayrıca aktifleştirilen maddi olmayan varlıkların haklar, şerefiye, araştırma ve geliştirme ve diğer tanımlanabilir maddi olmayan varlıklar gibi kategorilere ayrılması, geleneksel bilanço kalemlerinin ötesinde firma değerlemesi için değerli bilgiler sunmakta (Godfrey ve Koh, 2001), aynı zamanda bir şirketin değerine ilişkin kapsamlı bir bakış açısı sağlamaktadır (Wilson ve Stenson, 2008). Buna ek olarak, araştırmalar maddi olmayan varlıkların sürdürülebilir büyüme oranları ve firma değeri üzerindeki etkisini ortaya koymakta ve finansal analizde maddi olmayan varlıkların dikkate alınmasının önemini vurgulamaktadır (Ocak ve Findik, 2019).

Sonuç olarak firma değerinin ve finansal performansın belirlemede çok önemli bir rol oynayan maddi olmayan duran varlıkların değerlemesi, farklı yöntemleri ve hususları içeren oldukça karmaşık bir süreçtir. Bu varlıkların ihtiyaca ve gerçeğe uygun bir şekilde sunulması, işletmelerin piyasa değeri üzerindeki etkisini anlamak, uygun değerlendirme esaslarını kullanmak ve şirketin gerçek değerini anlamak için önemlidir. Bu bağlamda uluslararası değerlendirme standartları bu varlıkların doğru bir şekilde değerlendirilmesi ve sunulması için belli kural ve kaideler oluşturmıştır.

3.3.2.1. Maddi olmayan varlıkların tanımı ve sınıflandırılması

Genel Standartlarda yer alan kural ve kaideler, maddi olmayan duran varlıkların değerlemesinde ve maddi olmayan duran varlık unsuru içeren değerlemelerde uygulanır. Bu bağlamda UDS 210 Maddi Olmayan Varlıklar Standardı, maddi olmayan varlıkların (MOV) değerlemesinde geçerli olan ek hükümleri içermektedir (IVS, 2024).

Genel standartlar (IVS, 2024, m. 20.01) maddi olmayan varlıkları, ekonomik özellikleriyle kendini gösteren, fiziksel varlığı olmamasına rağmen sahibine haklar ve ekonomik faydalar sağlayan parasal olmayan bir varlık olarak tanımlamaktadır. Standartlar bu varlıkları birçok farklı türü bulunmasına rağmen, aşağıda yer alan kategorilerde sınıflandırmıştır:

- (a) Pazarlama ile ilgili MOV; esas olarak ürünlerin veya hizmetlerin pazarlanmasında veya tanıtımında kullanılır. Örnekler arasında ticari markalar, ticari unvanlar ve internet alan adları yer almaktadır.
- (b) Müşterilerle ilgili MOV; müşteri listeleri, birikmiş işler, müşteri sözleşmeleri ve sözleşmeye bağlı olan veya olmayan müşteri ilişkilerini içerir.
- (c) Sanata ilişkin MOV; oyunlar, kitaplar, filmler ve müzik gibi sanatsal eserlerden yararlanma hakkından ve sözleşmeye bağlı olmayan telif haklarından kaynaklanmaktadır.
- (d) Sözleşmeyle ilgili MOV, sözleşmeye dayalı anlaşmalardan doğan hakların değerini temsil eder. Örnekler arasında lisans ve telif sözleşmeleri, hizmet veya tedarik sözleşmeleri, kira sözleşmeleri,

izinler, yayım hakları, hizmet sözleşmeleri, iş sözleşmeleri ve rekabet etmeme sözleşmeleri ve doğal kaynak hakları yer almaktadır.

(e) Teknolojiyle ilgili MOV, patentli teknolojiyi, patentsiz teknolojiyi, veri tabanlarını, formülleri, tasarımları, yazılımı, süreçleri veya tarifleri kullanmaya ilişkin sözleşmeye bağlı veya sözleşme dışı haklardan kaynaklanır.

Bir maddi olmayan varlık yukarıda yer alan kategorilerden birinde veya birkaçında yer alabilir. Örneğin marka değeri yukarıdaki kategorilerin bir birleşimi olarak belirlenebilir.

Bir işletmeden, işletmedeki paydan veya başka bir varlıkta ayrı olarak muhasebeleştirilmemiş bir varlık grubunun kullanımından kaynaklanan gelecekteki her türlü ekonomik fayda olarak tanımlanan şerefiye, genel olarak, bir işletmenin değerinden, tanımlanabilir tüm maddi, maddi olmayan ve parasal varlıkların, fiili veya şarta bağlı yükümlülükler göre düzeltilmiş değerlerinin düşülmesinden sonra kalan tutar olarak ölçülür. Bu tutar, diğer maddi ve maddi olmayan varlıkların muhasebeleştirilmesine bağlı olduğundan, farklı kullanım amaçlarına göre hesaplandığında değeri farklı olabilir. Örneğin, muhasebe standartları uyarınca bir işletme birleşmesinde, bir maddi olmayan varlık yalnızca aşağıdaki durumlarda muhasebeleştirilir (IVS, 2024, m. 20.07-20.09):

(a) Ayrılabilir olması yani işletmeden ayrılabilir veya bölünebilir olması ve işletmenin bunu yapma niyetinde olup olmadığına bakılmaksızın, tek başına veya ilgili bir sözleşme, tanımlanabilir varlık veya borç ile satılabilir, devredilebilir, lisanslanabilir, kiralanabilir veya takas edilebilir olması veya

(b) Devredilebilir veya işletmeden ayrılabilir olup olmadığına bakılmaksızın, sözleşmeden doğan veya diğer yasal haklardan ya da diğer hak ve yükümlülüklerden kaynaklanması olarak ifade edilmiştir.

Özet olarak, belli bir amaç doğrultusunda maddi olmayan duran varlıkların ayrılabilir ya da bir sözleşmeden kaynaklı veya yasal bir hak olması durumunda ayrıca muhasebeleştirilmesi gerekir.

3.3.2.2. Maddi olmayan varlıkların değerlemesi ve değerlendirme yaklaşımları

Maddi olmayan varlıkların değerlemesinde UDS 102 Değer Esaslarında açıklanan esaslara ilişkin en uygun değerlendirme esası seçilmelidir. Fakat bu varlıkların değerlendirilmesi genellikle UDS dışındaki kuruluşlar tarafından tanımlanan değer esasları kullanılarak yapılır. Değerlemeyi gerçekleştiren kişi değerlendirme tarihinde geçerli olan değer esaslarına ilişkin mevzuatı, düzenlemeleri, içtihatları ve diğer yorumlayıcı kuralları anlamalı ve bunlara uymalıdır (IVS, 2024, m. 30.01).

Varlık ve yükümlülüklerin değerlemesinde kullanılan yaklaşımlara UDS 104 Değerleme Yaklaşımları bölümünde yer verilmiştir. Bu bağlamda bu yaklaşımların çalışmanın konusu olan maddi olmayan varlıklarla ilgili olan özellikli konularına aşağıda değinilmiştir.

Piyasa yaklaşımında, bir maddi olmayan varlığın değeri, aynı veya benzer varlıklara ilişkin piyasa faaliyetleri referans alınarak belirlenir. Bu yaklaşımın belirlenmesinde değerlemeyi yapan kişinin, UDS 103 Değerleme Yaklaşımlarında belirtilen hususları dikkate alarak bir seçim yapması gerekir. Maddi olmayan varlıkların değerlemesinde, aşağıdaki kriterlerin her ikisinin de karşılanması durumunda, değerlendirme yaklaşımı olarak piyasa yaklaşımının tercih edilmesi zorunludur. Söz konusu şartlar (IVS, 2024, m. 50.01-50.08):

(a) Değerleme tarihinde veya değerleme tarihine yakın bir zamanda, aynı veya benzer maddi olmayan duran varlıkları içeren, piyasa koşullarına uygun işlemlere ilişkin bilginin mevcut olması ve

(b) Değerlemeyi gerçekleştirenin, değerleme konusu maddi olmayan varlık ile işlemlerde yer alanlar arasındaki tüm önemli farklılıklara göre düzeltme yapmasına olanak sağlayacak yeterli bilginin mevcut olmasıdır.

Gelir yaklaşımında (IVS, 2024, m. 60.01-60.05), bir maddi olmayan varlığın değeri belirlenirken, bu varlığın ekonomik ömrü boyunca elde edeceği gelirin, nakit akışlarının veya maliyet tasarruflarının bugünkü değeri dikkate alınır. Değerlemeyi yapan kişinin, UDS 103 Değerleme Yaklaşımlarındaki gelir yaklaşımına ilişkin hususlara dikkat etmesi gerekir.

Maddi olmayan varlığa ilişkin gelirleri diğer maddi ve maddi olmayan varlıklara ilişkin gelirlerden ayırmak zor olabilir. Bu bağlamda gelir yaklaşımı kapsamındaki yöntemlerin çoğu, değerleme konusu maddi olmayan varlığa ilişkin ekonomik gelirleri diğer gelirlerden ayırır.

Gelir yaklaşımı tercih edilirken ilgili standartta detaylı bir şekilde yer verilen altı farklı yöntemden biri seçilerek maddi olmayan varlığın değeri belirlenir.

Maliyet yaklaşımında ise (IVS, 2024, m. 70.01-70.03), bir maddi olmayan varlığın değeri, benzer bir varlığın veya benzer hizmet potansiyeli veya fayda sağlayan bir varlığın yenileme maliyetine göre belirlenir. Değerlemeyi yapan kişinin, UDS 103 Değerleme Yaklaşımlarındaki maliyet yaklaşımına ilişkin hususlara dikkat etmesi gerekir

Son olarak başka bir yaklaşım tatmin edici bir şekilde uygulanamadığı durumlarda maliyet yaklaşımı kullanılmalıdır. Bu yaklaşım kullanılırken, yenileme maliyeti ve yeniden üretim maliyeti yöntemlerinden biri tercihe bağlı olarak kullanılır.

4. MUHASEBE STANDARTLARI AÇISINDAN MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR

Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB), finansal raporlamada tutarlılık ve şeffaflığın sağlanması amacıyla küresel düzeyde maddi olmayan duran varlıkların muhasebeleştirilmesi, raporlanması ve değerlemesine yönelik kriterler oluşturmuştur (Ocak ve Fındık, 2019). Farklı ülkelerdeki yerel düzenlemelerdeki farklılıklara rağmen, IASB'nin standartları, mali tablolardaki maddi olmayan duran varlıkların ele alınması için de standartlaştırılmış bir çerçeve sunmaktadır.

4.1. UMS 38 Maddi olmayan duran varlıklar standardının amacı ve kapsamı

Bazı şirketlerin bilançolarında maddi olmayan duran varlık kalemi bulunmamaktadır. Fakat Microsoft, Google, Unix, HP gibi bazı teknolojik şirketlerin finansal tablolarında bu hesap kaleminin kullanımı ve sıklığı önemli oranda artmaktadır (Örten, Kaval ve Karapınar, 2014). Bu durumun, özellikle son yıllarda artan teknolojik gelişmelere bağlı olarak değiştiği ifade edilebilir. Mevcudiyetleri ve tutarları ciddi manada artan maddi olmayan duran varlıkların muhasebeleştirilmesi ve değerlemesi daha da fazla önem arz etmeye başlamaktadır.

UMS 38'in Türkçe çevirisi olan TMS 38 Maddi Olmayan Duran Varlıklara İlişkin Muhasebe Standardı maddi olmayan duran varlıkların (MODV) muhasebeleştirilmesi ve raporlanmasında büyük önem taşımaktadır. TMS 38, maddi olmayan duran varlıkları “*Fiziksel niteliği olmayan tanımlanabilir parasal olmayan varlık*” olarak tanımlamıştır (UMS 38, paragraf 8). Standart, MODV’ler kapsamına nelerin gireceğini, bunların ne zaman ve hangi değer ile bilançoya alınacağını, aktive alındıktan sonraki dönemlerde değerlemenin nasıl yapılacağını ve dipnotlarda nelerin açıklanacağını belirtir. Bu kapsamda UMS 38, başka bir standartta değerlendirilen maddi olmayan duran varlıklar, finansal varlıklar, UFRS 6 Maden Kaynaklarının Araştırılması ve Değerlendirilmesi kapsamındaki araştırma ve değerlendirme varlıklarının muhasebeleştirilmesi ve ölçümü ve maden, petrol vb. yenilenemeyen kaynakların geliştirilmesi ve çıkarılmasına ilişkin harcamalar dışındaki tüm maddi olmayan duran varlıklara uygulanır (UMS 38, paragraf 2).

4.2. Maddi Olmayan Duran Varlıkların Aktifleştirilmesi

İlk muhasebeleştirilme anında maliyet bedeli üzerinden ölçülen maddi olmayan duran varlıkların, finansal tablolara alınırken iki temel şartı sağlaması beklenir (UMS 38, paragraf 18):

- (a) Gelecekte işletmeye ekonomik fayda sağlaması,
- (b) Maliyetinin güvenilir bir şekilde belli olması

Kavramsal çerçevede yer alan bir varlığın muhasebeleştirilmesindeki genel şartlar, maddi olmayan duran varlığın aktifleştirilmesi için yeterli değildir. Standart, bu varlıkların finansal tablolara alınmasında özel şartlara yer vermiştir. Bu şartlar belirlenebilirlik, kontrol ve gelecekte ekonomik yarar sağlamadır (UMS 38, paragraf 11-16).

Belirlenebilirlik, maddi olmayan duran varlığın (MODV) şerefiyeden ayrı olarak belirlenebilmesini gerektirir. Ayrı olarak belirlenebilmesi için varlığın ayrılabilir olması veya sözleşmeden ya da yasal haklardan kaynaklanması gerekir.

Varlığın ayrılabilir olması, işletmeden ayrılabilme ya da bölünebilme özelliğine sahip olmasıdır. Yani işletmenin niyetine bakılmaksızın ilgili sözleşme kapsamında, satılabilen, devredilebilen, lisans altına alınabilen, kiralanabilen veya takas edilebilen varlık, maddi olmayan duran varlıktır.

Buna ek olarak, ilgili hakların işletmeden ya da diğer haklar ve yükümlülüklerden ayrılabilmesi veya devredilebilmesine bakılmaksızın, sözleşmede yer alan haklardan ya da diğer yasal haklardan kaynaklanmasıdır.

Kontrol ise varlığın, gelecekte ekonomik faydayı kullanabilme ve bu faydaya erişimi kısıtlama gücüne sahip olması durumunda, varlığı kontrol edebilir. Bu kapasite yasal bir hak olarak ifade edilebilir, ancak kontrol için yasal haklar zorunlu bir koşul değildir, çünkü gelecekteki ekonomik faydalar başka şekilde de kontrol edilebilir.

Ayrıca **gelecekte bir fayda sağlayacağı (ekonomik yarar)** beklentisinin olması şarttır. Bu yararlar, ürün ve hizmet satışından sağlanan geliri, maliyet tasarruflarını ya da işletme tarafından varlıkların kullanımından kaynaklanan diğer yararları içerebilir.

Bu bağlamda yukarıda yer alan şartları taşıyan fiziksel niteliği olmayan varlıklar MODV olarak aktifleştirilir. Fakat bir maddi olmayan duran varlığın satın alınması veya üretilmesi durumunda yukarıdaki şartları taşımayan varlıklar için yapılan harcamalar dönem gideri olarak finansal tablolara yansıtılır (Karapınar, Zaif, Bayırlı, Altay ve Torun, 2012)

4.3. Maddi olmayan duran varlıkların muhasebeleştirilmesi ve ölçülmesi

Bir varlığın MODV olarak finansal tablolara yansıtılması için aşağıda belirtilen unsurları taşıması gerekir (UMS 38, paragraf 18):

(a) MODV tanımını (belirlenebilir, kontrol ve gelecekte ekonomik fayda) ve (b) muhasebeleştirme kriterlerini (maliyetinin güvenilir bir şekilde belirlenmesi ve ekonomik fayda) sağlaması gerekir.

Standart MODV'leri işletme dışından elde edilen ve işletme içinde geliştirilen maddi olmayan duran varlık olarak iki kategoride sınıflandırmıştır. Kendi içinde sınıflandırılan bu varlıkların her biri için ayrı muhasebeleştirme kriterlerini açıklamıştır.

4.3.1. İşletme dışından elde edilen MODV'lerin muhasebeleştirilmesi

UMS 38, işletme dışından elde edilen maddi olmayan duran varlıkları, dışarıdan ayrı olarak elde etme, işletme birleşmesinin bir parçası olarak elde etme, devlet teşviki yoluyla elde etme ve varlıkların takası yoluyla elde etme olarak dört farklı şekilde sınıflandırmıştır.

4.3.1.1. Dışarıdan ayrı olarak elde etme

Dışarıdan ayrı olarak elde edilen maddi olmayan duran varlıkların maliyeti aşağıdakilerden oluşur (UMS 38, paragraf 27):

- (a) İlgili vergiler dahil, ticari iskontolar ve indirimler düşüldükten sonraki satın alma fiyatı,
- (b) Varlığın kullanıma hazır hale getirilmesi ile doğrudan ilişkilendirilebilecek harcamalar.

Standart, kullanıma hazır hale gelmesi için doğrudan ilişkilendirilen ve ilişkilendirilemeyen harcama örneklerine yer vermiştir. Buna ek olarak, maddi olmayan duran varlıkların elde edilmesinde, aktifleştirilen tutar ile ödeme arasında gecikmeye binaen oluşan olumsuz bir fark olması durumunda, ödenen farkı kredi dönemi boyunca faiz gideri olarak muhasebeleştirilir (UMS 38, paragraf 32).

4.3.1.2. İşletme birleşmesinin bir parçası olarak elde etme

MODV'ler dışarıdan ayrı olarak satın alınabileceği gibi, işletme birleşmesinin bir sonucu olarak da edinilmiş olabilir. Bu şekilde elde edilen maddi olmayan duran varlığın elde etme maliyeti, elde edilme tarihindeki gerçeğe uygun değeri olmaktadır (UMS 38, paragraf 33).

4.3.1.3. Devlet teşviki yoluyla elde etme

Havaalanı iniş hakkı, radyo ve televizyon istasyonu işletme lisansı gibi maddi olmayan duran varlıklar devlet teşviki yoluyla ücretsiz olarak veya çok düşük bir bedelle elde edilmiş olabilir. İşletmeler bu şekilde elde ettikleri maddi olmayan duran varlıkları gerçeğe uygun değerinden muhasebeleştirmeyi

seçebilir veya elde etme maliyetine, kullanıma hazır hale getirilinceye kadar yapılacak harcamaları ilave ederek muhasebeleştirebilir (UMS 38, paragraf 44).

4.3.1.4. Varlıkların takası yoluyla elde etme

Bir MODV **işletmeler arasında** yapılan takas aracılığıyla da elde edilebilir. Takas yoluyla edinilen varlığın maliyeti aşağıdaki gibidir (UMS 38, paragraf 45);

- (a) Takas işlemi ticari işlem niteliğinden yoksun olmadıkça veya
- (b) Elde edilen veya vazgeçilen varlığın gerçeğe uygun değerinin güvenilir bir şekilde ölçülmesi mümkün oldukça, gerçeğe uygun değerinden ölçülür

4.3.2. İşletme içinde geliştirilen MODV'lerin muhasebeleştirilmesi

İşletme içinde geliştirilen maddi olmayan duran varlığın muhasebeleştirilebilmesi için gerekli kriterleri sağlayıp sağlamadığının değerlendirilmesinde, ilgili varlığın oluşumu araştırma ve geliştirme safhasına ayrılır. Maddi olmayan duran varlığın gelişimi esnasında, projeye ilişkin harcamaların araştırma safhasında mı, geliştirme safhasında mı olduğunun ayırt edilmemesi durumunda, yapılan harcama araştırma safhasında yapılmış gibi dikkate alınır (UMS 38, paragraf 54-55).

Araştırma safhasında yapılan harcamalar MODV olarak muhasebeleştirilemez. Yapılan harcamalar dönem gideri olarak kabul edilir. Araştırma safhasına örnek olarak aşağıdakiler gösterilebilir (UMS 38, paragraf 56):

- a. Yeni bir bilginin elde edilmesini amaçlayan faaliyetler,
- b. Araştırma bulguları ve diğer bilgilerin uygulanmasına yönelik olarak değerlendirme ve nihai seçim araştırması,

Geliştirme safhasında yapılan harcamaların MODV olarak muhasebeleştirilebilmesi için ise aşağıdaki şartların tümünü taşıması gerekir.

- (a) Bir MODV'nin teknik olarak kullanıma veya satışa hazır hale gelmesinin mümkün olması,
- (b) İşletmenin bu varlığı satma veya tamamlama niyetinin olması,
- (c) Varlığın kullanımının veya satışının imkan dahilinde olması,
- (d) Varlığın gelecekte ekonomik faydayı nasıl sağlayacağını belirli olması,
- (e) Geliştirme safhasındaki varlığın tamamlanması için gerekli altyapıya sahip olunması,
- (f) Geliştirme sürecinde yapılan harcamaların güvenilir bir şekilde ölçülmesi. Bu bağlamda şartların tümü sağlanması durumunda yapılan harcamalar, maddi olmayan duran varlık olarak muhasebeleştirilebilir.

Buna ek olarak UMS 38 bazı varlıkların MODV olarak gösterilmesine izin vermemektedir. Birinci olarak şerefiyenin, maliyetinin güvenilir bir şekilde ölçülemediği, işletme tarafından kontrol edilen tanımlanabilir bir kaynak olmadığı gerekçesiyle varlık olarak muhasebeleştirilmesine izin verilmemektedir. MODV

olarak gösterilmeyen aşağıdaki bazı harcamalar dönem gideri olarak muhasebeleştirilir (UMS 38, paragraf 69):

- Standart uyarınca bir maddi duran varlık kaleminin maliyetine dahil edilmiş olmadıkça, faaliyete başlanmasına ilişkin harcamalar (başlangıç maliyetleri gibi),
- Reklam ve promosyon harcamaları, ileride sağlayacağı fayda belirsiz olduğu için,
- Kuruluş ve örgütlenme giderleri: Harcama sonucunda işletmenin eline somut bir varlık geçmemektedir. Ne ölçüde fayda sağlayacağı da belli değildir,
- Eğitim Harcamaları: Yapılan eğitim harcamaları sonucunda, çalışanın sağlayacağı fayda belli değildir. Ayrıca, işletmenin tam olarak kontrolünde olduğu da söylenemez.

4.3.3. Muhasebeleştirilme sonrası ölçme

MODV'lerin izleyen dönemlerde değerlemesi için maliyet yöntemi ve yeniden değerlendirme yöntemi olarak iki farklı yöntem önerilmektedir. İşletmeler bu yöntemlerden herhangi birini tercih edip uygulayabilirler, Fakat yeniden değerlendirme yöntemi tercih edilmesi durumunda, aktif bir piyasası bulunması söz konusu olmadığı sürece, yeniden değerlendirme modeli uygulamaya karar verilen maddi olmayan duran varlığın bulunduğu tüm maddi olmayan duran varlıklara da yeniden değerlendirme yönteminin uygulanması gerekir (UMS 38, paragraf 72). Bu yöntemler aşağıda kısaca açıklanmıştır.

4.3.3.1. Maliyet yöntemi

İşletmeler maddi olmayan duran varlığın net defter değerini belirlerken, varlığın yararlı ömrünün sınırlı mı yoksa sınırsız mı olduğunu değerlendirmek zorundadır. Sınırlı ömre sahip varlıklar için ayrıca sürenin de belirlenmesi gerekir. Öngörülebilir gelecekte MODV'den net nakit girişi beklenmemesi durumunda, bu varlığın sınırsız ömre sahip olduğu kabul edilir (UMS 38, paragraf 88).

Sınırlı ömre sahip bir maddi olmayan duran varlığın maliyet yöntemi kullanılarak bulunan değeri Tablo 3'te gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde görülmektedir ki, yararlı ömre sahip maddi olmayan duran varlık itfaya tabidir.

Tablo 3: Sınırlı ömre sahip MODV'lerin maliyet yöntemine göre değeri

Sınırlı yararlı ömre sahip maddi olmayan duran varlıklar	
Maliyet Bedeli	xx
Birikmiş Amortisman	(xx)
Birikmiş Değer Düşüklüğü Zararı	(xx)
Net Defter Değeri	xx

Kaynak: Yazarın kendi çalışması (2025).

Sınırsız bir ömre sahip maddi olmayan duran varlık muhasebeleştirilirken itfaya tabi olmaz (UMS 38, paragraf 89). Tablo 4'den de görüleceği üzere, maliyet bedelinden sadece değer düşüklüğü çıkarıldıktan sonra maddi olmayan duran varlığın değeri elde edilir.

Tablo 4: Sınırsız ömre sahip MODV’lerin maliyet yöntemine göre değeri

Sınırsız yararlı ömre sahip maddi olmayan duran varlıklar:	
Maliyet Bedeli	xx
Birikmiş Değer Düşüklüğü Zararı	(xx)
Net Defter Değeri	xx

Kaynak: Yazarın kendi çalışması (2025).

Sınırlı ve sınırsız ömre sahip olan varlıkların değerlemesinde kullanılan maliyet yöntemi, genellikle aşağıda yer verilen yeniden değerlendirme yöntemine göre varlığın değerlemesinde daha kolay ölçüm sağladığı için tercih edilmektedir.

4.3.3.2. Yeniden değerlendirme yöntemi

Bir MODV ilk muhasebeleştirildikten sonra, yeniden değerlendirme modeli üzerinden de değerlendirilebilir. Yeniden değerlendirme tarihinde, aktif piyasadan elde edilen gerçeğe uygun değerinden, birikmiş itfa ve değer düşüklüğü zararlarının tamamı düşüldükten sonra hesaplanan tutar varlığın net defter değeri olarak belirlenir.

Maliyet yönteminde olduğu gibi, yeniden değerlendirme yönteminde de maddi olmayan duran varlığın sınırlı ve sınırsız olmasına göre defter değeri belirlenir. Tablo 5’ten görüleceği üzere, sınırlı ömre sahip maddi olmayan duran varlığın defter değeri belirlenirken kullanılan yöntem açıklanmıştır.

Tablo 5: Sınırlı Ömre Sahip MODV’lerin Yeniden Değerleme Yöntemine göre Değeri

Sınırlı yararlı ömre sahip maddi olmayan duran varlıklar:	
Gerçeğe Uygun Değer	xx
Birikmiş Amortisman	(xx)
Birikmiş Değer Düşüklüğü Zararı	(xx)
Net Defter Değeri	xx

Kaynak: Yazarın kendi çalışması (2025).

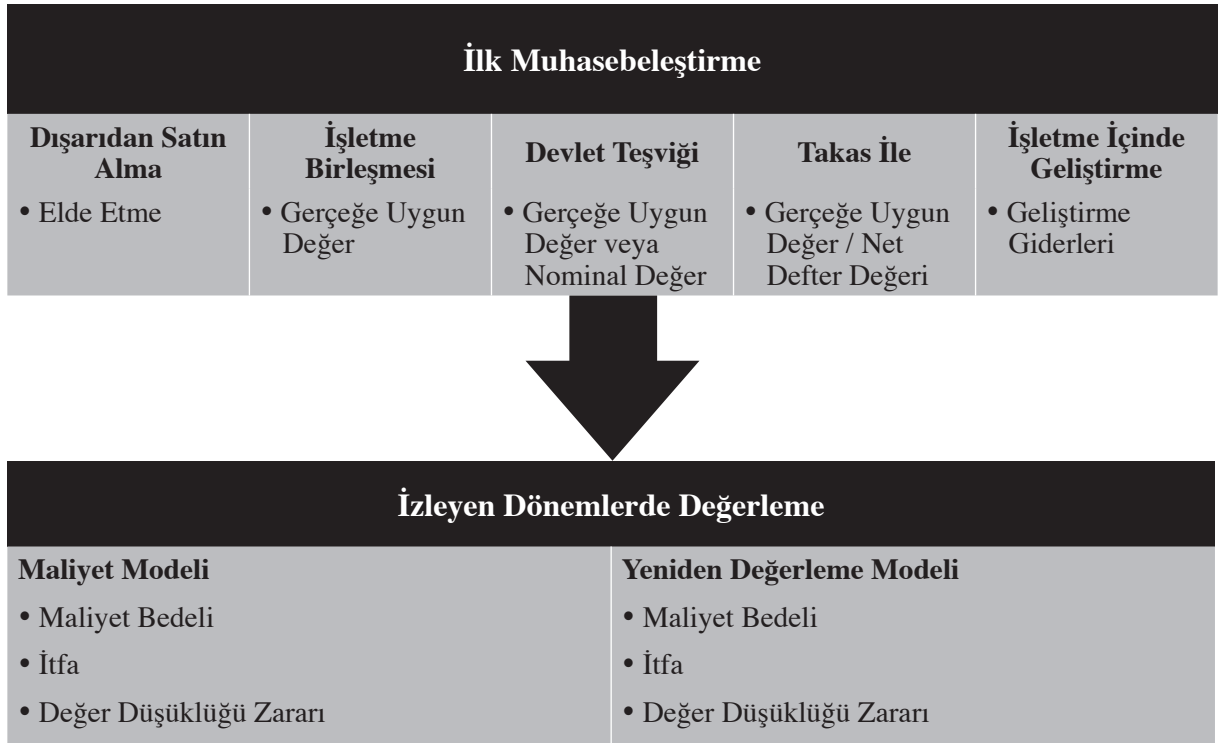
Sınırsız ömre sahip maddi olmayan duran varlıklarda, yeniden değerlendirme modeli Tablo 6’da gösterilmiştir. Tablodan da görüleceği üzere, sınırsız ömre sahip maddi olmayan duran varlıklar itfaya tabi olmaz.

Tablo 6: Sınırsız Ömre Sahip MODV’lerin Yeniden Değerleme Yöntemine göre Değeri

Sınırsız yararlı ömre sahip maddi olmayan duran varlıklar:	
Gerçeğe Uygun Değer	xx
Birikmiş Değer Düşüklüğü Zararı	(xx)
Net Defter Değeri	xx

Kaynak: Yazarın kendi çalışması (2025).

MODV'ler değerlendirilmesinde iki farklı yöntemden biri tercih edilerek değeri ortaya konmaya çalışılır. Bu bağlamda, Şekil 2'de maddi olmayan duran varlıkların muhasebeleştirilmesine ilişkin özet bir tablo sunulmuştur.

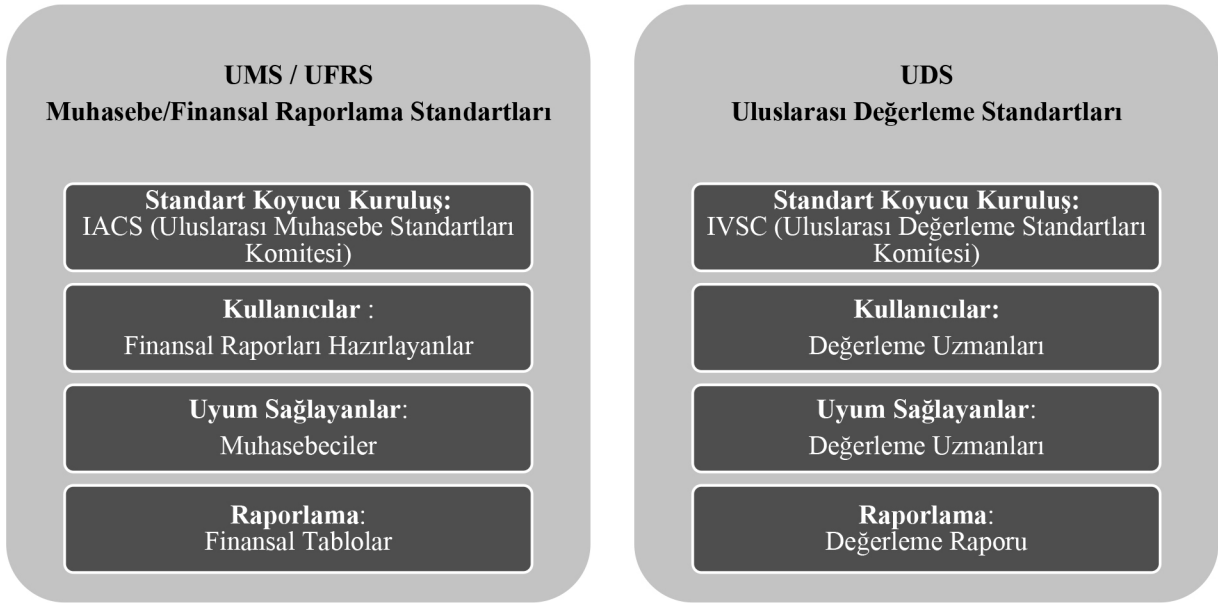

Şekil 2. Maddi olmayan duran varlıkların muhasebeleştirilmesi (Özerhan ve Yanık, 2012)

Genel olarak UMS 38 maddi olmayan duran varlıkların muhasebeleştirilmesi için temel bir çerçeve görevi görerek bu varlıkların uygun şekilde muhasebeleştirilmesini, ölçülmesini ve mali tablolarda açıklanmasını sağlar. Bu standartlar, maddi olmayan duran varlıklara ilişkin mali raporlama uygulamalarının şeffaflığını, karşılaştırılabilirliğini ve güvenilirliğini artırmaya katkıda bulunur ve böylece çeşitli paydaşların bilinçli kararlar almasına fayda sağlar.

5. MODV'LERİN ULUSLARARASI DEĞERLEME VE ULUSLARARASI MUHASEBE/FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

UDS'ler ve UMS/UFRS'lerde yer verilen maddi olmayan duran varlıkların muhasebeleştirilmesi ve değerlemesi bir işletmenin gerçek değerinin ve finansal durumunun belirlenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda MODV'ler değerlendirme açısından iki farklı standartın özellikleri Şekil 3'te sunulmuştur.

Şekil 3. UDS ve UMS/UFRS arasındaki farklar (Dunckley, 2000)

Şekil 3'te UDS ve UMS/UFRS arasındaki genel farklar ortaya konulmuştur. Şekil incelendiğinde, standartları oluşturan ve geliştiren komitenin farklı, her iki standardın da kendine ait bir yapısının ve değerlendirme yapmak için standartları kullanan kişilerin farklı olduğu görülmektedir. Aynı zamanda UDS ve UMS/UFRS ile elde edilen finansal bilgilerin kullanıcıları ve raporlanması da farklıdır.

İkinci olarak, değerlendirme standartları maddi olmayan varlık (MOV) ifadesini kullanırken UMS 38 ve diğer muhasebe standartlarında maddi olmayan duran varlık (MODV) ifadesi kullanılmaktadır. Bu varlıkların tanımları incelendiğinde benzerlikler olduğu görülmektedir. Değerleme standartları maddi olmayan varlıkları “*ekonomik özellikleriyle kendini gösteren, fiziksel varlığı olmamasına rağmen sahibine haklar ve ekonomik faydalar sağlayan parasal olmayan bir varlık*” olarak tanımlarken, muhasebe standartları “*fiziksel niteliği olmayan tanımlanabilir parasal olmayan varlık*” olarak tanımlamaktadır. UMS 38’de değerlendirme standartlarından farklı olarak MODV’lerin tanımlanabilir olmasına vurgu yapmaktadır.

Üçüncü olarak, değerlendirme standartları MOV’leri pazarlama ile ilgili, müşterilerle ilgili, sanata ilişkin, sözleşmeyle ilgili, teknolojiyle ilgili olmak üzere beş farklı sınıflandırmaya tabi tutmuştur. Muhasebe standartlarında ise MODV’ler için bu tür bir sınıflandırma görülmemektedir.

Dördüncü olarak, değerlendirme yaklaşımı olarak değerlendirme standartları piyasa yaklaşımı, gelir yaklaşımı, maliyet yaklaşımından birini kullanırken, muhasebe standartları tarihi maliyet ve cari değer yaklaşımını tercih etmektedir. Değerleme standartları bu yaklaşımlar içinden, piyasa yaklaşımının tercih edilmesini önerirken, muhasebe standartları da cari değeri öncelemektedir. Bu bağlamda elde edilen değer in gerçeğe uygun bir şekilde sunulması her iki standartta da amaçlanmaktadır.

Beşinci olarak, değerlendirme standartları değerlendirme esası olarak piyasa değeri, piyasa kirası, adil değer, yatırım değeri, sinerjik değer ve tasfiye değerini kullanmaktadır. Muhasebe standartlarında ise tarihi

maliyet, gerçeğe uygun değer, kullanım değeri ve ifa değeri ve cari maliyet esaslarından birini tercih etmektedir. Değerleme esasları dikkate alındığında, değerlendirme standartlarında daha fazla değer esasının ve daha detaylı bir sonuç elde etmeye yönelik bir amacın olduğu görülmektedir. Değerleme standartları sadece müşterinin talepleri doğrultusunda veya bir zorunluluktan kaynaklı değerlendirme yaptığından, daha az ve öz bir kitleye değerlendirme raporunu sunmaktadır. Dolayısıyla daha detaylı sonuçların elde edilmesi muhtemeldir. Ayrıca, muhasebe standartları maliyet yöntemi ve yeniden değerlendirme yöntemi olarak iki farklı yöntemi tercih etmektedir. Değerleme standartlarında ise piyasa yaklaşımı, gelir yaklaşımı, maliyet yaklaşımı gibi farklı değerlendirme modelleri görülmektedir. Daha önce de belirtildiği üzere değerlendirme standartları, değerlendirme sürecine ve yöntemlerine daha geniş bir bakış açısı sunarken, muhasebe ve finansal raporlama standartları muhasebeleştirme ve raporlama odaklıdır. Bu bağlamda değerlendirme standartlarında karmaşık modeller görülmektedir.

Altıncı olarak, muhasebe standartları ilk ölçüm anında maliyet yaklaşımını tercih ederken, izleyen dönemlerde ise maliyet yöntemi ve yeniden değerlendirme yöntemlerinden birini tercih ederek, ilerleyen süreçte varlıkların değerini, itfa payını ve değer düşüklüğünü takip etmektedir. Değerleme standartlarında ise değerlendirme tarihi itibarı ile maddi olmayan duran varlığın değerine odaklanılmaktadır. Pazar yaklaşımının daha çok tercih edildiği değerlendirme standartlarında, değerlendirme anındaki maddi olmayan duran varlığın değeri önemlidir. Muhasebe standartlarında ise değerlendirme süreci süreklilik arz etmektedir.

Son olarak ise UDS maddi olmayan varlıkların, UMS/UFRS ile maddi olmayan duran varlıkların değerlemesinde ve muhasebeleştirilmesinde farklı yaklaşımlar ve yöntemler sunar. UDS daha çok piyasa değeri ve ekonomik değerlendirme üzerine odaklanırken, UMS/UFRS, muhasebeleştirme ve finansal raporlama süreçlerini düzenler. Her iki standart da bu varlıkların gerçeğe ve ihtiyaca uygun bir şekilde sunulmasını amaçlar.

Özet olarak bu çalışma, maddi olmayan varlıkların Uluslararası Değerleme Standartları ve maddi olmayan duran varlıkların Uluslararası Muhasebe/Finansal Raporlama Standartları (Türkçe çevirisi olduğu için aynı zamanda TMS/TFRS) açısından karşılaştırılması, muhasebe uygulamaları, değerlendirme yöntemleri ve bu varlıkların muhasebeleştirilmesi arasındaki karmaşık ilişkiyi ortaya koymaktadır.

6. SONUÇ

Fiziksel niteliği olmayan maddi olmayan varlıklar, sermaye piyasalarında işletmelerin değerlemesinde oldukça önemli hale gelmeye başlamıştır. Firmaların değerinin belirlenmesinde kritik bir etken olarak görülen bu varlıklar, şirketlerin rekabet avantajı sağlamasında, uzun vadeli finansal başarısında ve büyümesinde önemli katkılar sağlamaktadır. Buna ek olarak bu varlıkların ilk muhasebeleştirilmesi ve izleyen dönemlerde değerlemesi, işletmelerin kurumsal başarıyı elde etmesinde de gereklidir. O nedenle bu varlıkların gerçeğe uygun ve ihtiyaca uygun bir şekilde finansal tablolarda sunulması finansal bilgi kullanıcıları için hayati öneme sahiptir.

Bu çalışmada, işletmelerin sürdürülebilir rekabet avantajı sağlamasında ve işletmelerin değerinin ortaya konmasında önemli olan maddi olmayan varlıkların (MOV) değerlendirilmesinde kullanılan ilgili Uluslararası Değerleme Standartları ve Uluslararası Muhasebe/Finansal Raporlama Standartları (dolayısıyla Türkiye Muhasebe Standartları) açıklanmış, bu iki standart arasındaki değerlendirme açısından benzerlikler ve farklılıklar ortaya konmuştur.

Çalışmadan elde edilen bulgular incelendiğinde, değerlendirme standartları ve muhasebe standartları arasındaki benzerlikler ve farklılıklar aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

- Standartları yayımlayan kuruluşların, yapısının, raporu kullanan kişilerin ve raporlama türlerinin farklı olduğu tespit edilmiştir.
- Bu varlıkların tanımında önemli ölçüde benzerlik olduğu görülmekte, ancak UDS’lerde maddi olmayan varlık (MOV) ifadesi kullanılırken, muhasebe standartlarında maddi olmayan duran varlık (MODV) ifadesi geçmektedir.
- Standartlar arasında bu varlıkların sınıflandırılması da farklılaşmaktadır. UDS’ler müşteri portföyü gibi finansal olmayan bilgileri maddi olmayan varlık olarak kabul ederken, muhasebe standartları sadece varlık olabilme kriterlerini karşılayıp karşılamamasına bağlı olarak MODV’lere odaklanmıştır.
- Değerleme standartları değerlendirme yaklaşımında; piyasa, gelir ve maliyet yaklaşımlarını kullanırken, muhasebe standartları maliyet modeli ve gerçeğe uygun değer modeli yaklaşımını tercih etmektedir. Değerleme standartları bu yaklaşımlar içinden piyasa yaklaşımının kullanılmasını önerirken, muhasebe standartları da cari değeri öncelemektedir. Bu açıdan, her iki standartta gerçeğe uygun değerin elde edilmesini amaçlamaktadır.
- Değerleme standartları, değerlendirme esaslarını piyasa değeri, piyasa kirası, adil değer, yatırım değeri, sinerjik değer ve tasfiye olarak sınıflandırmaktadır. Muhasebe standartlarında ise tarihi maliyet, gerçeğe uygun değer, kullanım değeri ve ifa değeri ve cari maliyet olarak sınıflandırılmıştır.
- Değerleme standartları MOV’lerin değerini, değerlendirme tarihi itibarı ile ortaya koymaktadır. Muhasebe standartları ise MODV’lerin ilk muhasebeleştirme anında maliyet yaklaşımını kullanırken, izleyen dönemlerde maliyet modeli ve yeniden değerlendirme modelinden birini tercih edilerek, varlığın değerini, itfa payını ve değer düşüklüğünü sürekli olarak takip etmektedir.
- Değerleme standartları daha çok piyasa değeri ve ekonomik değerlendirme üzerine odaklanırken, UMS/ UFRS (dolayısıyla TMS/TFRS), muhasebeleştirme ve finansal raporlama süreçlerini düzenler. Her iki standartta bu varlıkların gerçeğe ve ihtiyaca uygun bir şekilde sunulması amaçlanmıştır.

Son olarak özetle ifade edilecek olursa maddi olmayan (duran) varlıkların bu iki standardın bağlamında karşılaştırılması, muhasebe uygulamaları, değerlendirme metodolojileri ve bu varlıkların muhasebeleştirilmesi arasındaki karmaşık ilişkiyi ortaya koymaktadır. Bu standartların benimsenmesi, söz konusu varlıkların raporlanmasında ve değerlendirme ilişkisinin iyileştirilmesine yol açarak uygulayan işletmeler için bu varlıkların değerinin belirlenmesinde kolaylık sağlayacaktır. Ayrıca gelecekteki çalışmalara öneri olarak, maddi olmayan duran varlıkların değerlemesine ilişkin uluslararası standartların uygulanmasına esnasında ortaya çıkan zorluklar üzerine ampirik bir çalışma yapılması önerilmektedir. Özellikle farklı faaliyet alanlarına sahip şirketlerin Uluslararası Değerleme Standartları (UDS) ve Uluslararası Muhasebe Standartları (UMS) kapsamında maddi olmayan duran varlıkları nasıl raporladıkları ve bu süreçte ne tür belirsizlikler ve zorlukların ortaya çıktığı analiz edilebilir.

KAYNAKÇA

- Abood, D. ve Lev, B. (1998). The Value Relevance of Intangibles: The Case of Software Capitalization. İçinde Source: Journal of Accounting Research, 36.
- Atalay, B., Okan Gökten, P., & Gökten, S. (2018). Maddi Olmayan Duran Varlıkların Değerlemesi ve Raporlanması Üzerine Eleştirel ve Kuramsal Tartışmaların Değerlendirilmesi. Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, 20, 923-938.
- API. (2021, Mayıs). the Australian Property Institute (API): https://www.api.org.au/professional-development/knowledge-hub/international-valuation-standards-ivs-updated/?__cf_chl_tk=k7_BsmrUKJx_TfiZu7qTylFVYzh-IRsaGRFVQyT7KMpQ-1716969272-0.0.1.1-1514 adresinden alındı
- Ayan, Y. E. (2010). Gayrimenkul Değerlemesinde Gelir İndirgeme Yaklaşımı Ve Yaklaşımın Türkiye Koşullarında Uygulanabilirliği (Kocaeli Uygulaması). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 19(1), 382-397.
- Çağlayanşudur, T., & Karğın, M. (2021). Patent Değerlemesi ve TMS 38'e Göre Muhasebeleştirilmesi. Yönetim ve Ekonomi Dergisi, 28(3), 595-616. <https://doi.org/10.18657/yonveek.904353>
- Dangana, U. S. ve Udoekam, N. B. (2024). Valuation accuracy in the residential property markets in Minna and Abuja, Nigeria. Property Management, 42(2), 166-191. <https://doi.org/10.1108/PM-03-2023-0028>
- Demir, V., & Metin, A. (2018). Gayrimenkul Yatırım Ortaklıklarının Mülkiyetinde Bulunan Gayrimenkullerin Değerlemesine İlişkin Çalışmaların Kalitesinin Bu Ortaklıkların Değerine Etkisi. Muhasebe ve Denetime Bakış, 17(53), 77-100.
- Dunckley, J. (2000). Financial reporting standards: is market value for the existing use now obsolete? International valuation standards put into practice. Journal of Property Investment & Finance, 18(2), 212-224.
- Durak, G., & Gürel, E. (2014). Finansal Raporların Kalitesine Etki Eden Ülkeye Özgü Faktörler. Muhasebe Ve Finansman Dergisi(64), 95-110. <https://doi.org/10.25095/mufad.396492>
- Edge, J. A. (2001). JS24 Valuation Standards for Global Profession The Globalization of Real Estate Valuation.
- Gezer, M. A., & Kılıç, R. (2020). Türkiye'de Finansal İstikrarın Reel Ekonomiye Etkisi: Doğrusal ve Doğrusal Olmayan ARDL Modellemelerine Dayalı Olarak. Sosyoekonomi, 28(46), 117-140. <https://doi.org/10.17233/sos-ekonomi.2020.04.06>
- Godfrey, J. ve Koh, P. S. (2001). The relevance to firm valuation of capitalising intangible assets in total and by category. İçinde Australian Accounting Review, 11(24), 39-48. <https://doi.org/10.1111/j.1835-2561.2001.tb00186.x>
- Haberal, Z. (2022). Maddi Olmayan Duran Varlıklar İçerisinde Markanın Önemi ve Tms 38 Kapsamında Muhasebeleştirme Esaslarının Değerlendirilmesi. Journal of Accounting and Taxation Studies, 15(2), 389-414. <https://doi.org/10.29067/muvu.1074000>
- ICAEW. (2018). Measurement in financial reporting : Institute of Chartered Accountants.
- IVS. (2007). International Valuation Standards. International Valuation Standards Council.
- IVS. (2024). International Valuation Standards. International Valuation Standards Council.
- İşgüden Kılıç, B., Demirkan, M., & Nazır, A. (2021). Maddi olmayan duran varlıklar ve varlıklarda değer düşüklüğü standartlarının kilit denetim konularına yansımaları. Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 14(4), 1109-1125. <https://doi.org/10.25287/ohuibf.773540>
- Karapınar, A., Zaif, F. A., Bayırlı, R., Altay, A. ve Torun, S. (2012). KOBİ TFRS Uygulamaları ve Yorumları. Ankara: Gazikitapevi.
- Kamu Gözetim Kurumu (KGK), 2017. TMS 38 Maddi Olmayan Duran Varlıklar 16.12.2017 tarihli ve 30272 sayılı Resmi Gazete.

- Kocabıyık, İ., & Öktem, R. (2021). GAYRİMENKUL DEĞERLEMESİNDE ÇOK BOYUTLU YAKLAŞIM-LAR. Finans Ekonomi Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 6(1), 160-177. <https://doi.org/10.29106/fesa.874843>
- Ocak, M. ve Findik, D. (2019). The impact of intangible assets and sub-components of intangible assets on sustainable growth and firm value: Evidence from Turkish listed firms. Sustainability (Switzerland), 11(19). <https://doi.org/10.3390/su11195359>
- Örten, R., Kaval, H. ve Karapınar, A. (2014). Türkiye Muhasebe - Finansal Raporlama Standartları Uygulama ve Yorumları. Ankara: Gazikitapevi.
- Özaydın, M. (2022). TMS 38 Maddi Olmayan Duran Varlıkların Muhasebeleştirilmesi. R&S - Research Studies Anatolia Journal, 5(4), 445-477. <https://doi.org/10.33723/rs.1166512>
- Özerhan, Y. ve Yanık S. (2012). IFRS/IAS İle Uyumlu TMS/TFRS Açıklamalı ve Örnek Uygulamalı Türkiye Muhasebe Standartları Türkiye Finansal Raporlama Standartları, 2. Baskı, TÜRMOB Yayınları-427.
- Perek, A. A. (2007). Şirket Birleşmelerinin Bir Parçası Olarak Elde Edilen ve Aktifleştirilen Maddi Olmayan Duran Varlıkların Değerlemesi ve İngiltere Tecrübesi. Muhasebe Ve Denetime Bakış(23), 97-112.
- SPK. (2017, Şubat). Sermaye Piyasası Kurulu: <https://spk.gov.tr/duyurular/basin-duyurulari/2017/sermaye-piyasasinda-degerleme-standartlari-hakkinda-teblig-ile-ilgili-basin-duyurusu> adresinden alındı
- Tereman, Ö. (2015). Uluslararası Değerleme Standartları ve Uluslararası Finansal Raporlama Standartları Kapsamında İşletme Birleşmeleri: Türkiye’de Örnek Bir Uygulama [Doktora Tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Türkcan, M., & Akdoğan, N. (2018). Uluslararası Değerleme Standartlarında Etik İlkeler ve Uluslararası Denetim Standartları ile Karşılaştırmalı İncelenmesi. Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, 20, 426-439.
- Yucel, S., (2023). Examination of the valuation provisions of intangible assets within the framework of international valuation standards and Turkish financial reporting standards. PressAcademia Procedia, 16, 58- 64.
- Wilson, R. M. S. ve Stenson, J. A. (2008). Intermezzo valuation of information assets on the balance sheet: The recognition and approaches to the valuation of intangible assets. İçinde Business Information Review, 25(3), 167-182. <https://doi.org/10.1177/0266382108095039>

